

L Ä R A R H A N D L E D N I N G

FORNTIDEN

BRONSÅLDERSFLICKAN LUNA

ETT LÄROMEDEL FÖR LÅGSTADIET OCH MELLANSTADIET

OM FILMEN

Två systrar besöker Nationalmuseet i Köpenhamn. De fascineras av Skrydstrupsflickans grav från bronsåldern. Den yngre systemen stannar till och drömmer sig bort till den tid då Skrydstrupsflickan levde.

I drömmen möter hon Luna som lever i en tid av många förändringar. Luna visar oss runt på gården där hon bor med sin familj. Vi får bland annat se kvinnornas arbete med olika textila tekniker och besökande bronsgjutares arbete med brons. Två viktiga nyheter under bronsåldern.

Vi får också följa med på en av pappans handelsfärder söderut, där han byter till sig olika viktiga varor. Filmen avslutas med en fest där Lunas storsyster invigs i vuxenlivet för att sedan bli bortgift långt söderut. Kan den äldre systemen möjligen vara Skrydstrupsflickan?

OM SERIEN "FORNTIDEN – FÖR LÄNGE SEDAN"

"Forntiden – för länge sedan" är en filmserie på fem filmer för barn i de lägre skolåldrarna om hur det var att leva för länge sedan i Norden. I ett samhälle som från början inte fanns men som människorna skapade efter hand. Och allt gjordes för hand, allt ifrån kläder och hus till redskap och att skaffa mat.

Följ med på en resa från de första människorna som kom hit på jägar- och samlarstenåldern genom bronsåldern och ända fram till järnåldern och den så kallade vikingatiden. Vi möter människor från de olika tidsepokerna samt ciceroner och experter som guidar oss genom den historiska resan.

Längd: 18 minuter | **Ämne:** Historia | **Målgrupp:** Årskurs 1-3, 4-6

FÖRE FILMVISNINGEN

Varför vet vi det vi vet om bronsåldern idag? Vilka spår av bronsåldern har arkeologerna hittat? Diskutera med eleverna kring vilka slutsatser man kan dra av spåren från bronsåldern.

Gå gärna igenom och förklara följande begrepp innan filmen:

Gravröse	Urholkad	Inviga	Handelsfärd
Hövding	Bärnsten	Indoeuropeiska	Pälsskinn
Träl	Rättigheter	Slända	Varptyngd vävstol
Gjuta	Brons	Bivax	Blåsbälg
Årder	Gödsel	Bortgift	Offer

EFTER FILMVISNINGEN

Välj ut och svara på lämpliga frågor! Frågorna är indelade utifrån filmens olika avsnitt. De fetlagda frågorna vid varje avsnitt är mer diskussionsfrågor och "ta reda på"-frågor.

A. På nationalmuséet

1. Berätta utifrån filmen, vad fick du veta om Skrydstrupsflickan.
2. **Ta reda på varför Tutankhamon är en av de mest kända faraonerna i världen.**
3. **Vad är ett museum och vilken kunskap kan olika muséer ge oss idag?**
4. **Ta reda på mellan vilka år bronsåldern äger rum i Norden?**

B. Luna och Faxe

5. Vad användes hästen till på bronsåldern?
6. Vilken tro hade människor kring hästen på bronsåldern?

C. Farfars begravning

7. Vad är ett gravröse?
8. Varför fick de döda gravgåvor med sig i graven?
9. **Vad kan olika gravgåvor berätta om de döda?**

D. Hem till gården

10. Hur gick det till när Lunas moster malde mjöl av korn?
11. Vad kunde bronsåldersfolket göra av mjöl från olika sädesslag?
12. **Ta reda på hur olika sädesslag mals idag och vad mjöl kan användas till?**

E. Trälar

13. Vad var en träl?
14. Var fick Lunas pappa trälar ifrån?
15. Vilka uppgifter kan trälar ha haft på Lunas gård?
16. **Slaveriet finns fortfarande. Varför hamnar människor idag i slaveri?**
17. **Vad kan man göra åt slaveri? Vad kan du och jag göra?**

F. Handelsfärder söderöver

18. Vilka transportmedel fanns det under bronsåldern?
19. Hur kunde Lunas pappa och de främmande handelsmännen förstå varandra?
20. Det var viktigt att Lunas pappa visade sitt bronssvärd för handelsmännen. Varför?
21. Vilka varor bytte pappan till sig och vad hade han i utbyte?
22. Hur tänkte Lunas pappa när han valde ut de varor han ville köpa?
23. **Varför var båtfärderna till Europa, farliga resor? Vad kunde hända tror du?**

EFTER FILMVISNINGEN, FORTSÄTTNING

G. Luna möter olika textila tekniker

- 24. Vad är en slända och hur går det till att spinna ull?
- 25. Varför var det svårt att spinna med den ull vi hade här i Norden?
- 26. Hur fick Lunas pappa tag i bra ull att spinna med?
- 27. Vad kunde ulltrådar användas till?
- 28. Beskriv de kläder som både kvinnor och män använde under bronsåldern.
- 29. Jämför kläder av ull med skinnkläder. Vilka fördelar/nackdelar ser du?**
- 30. Varför var det just kvinnor som mestadels arbetade med textila tekniker?**

H. Bronsgjutare kommer till gården

- 31. Vad är brons?
- 32. Vad kunde man tillverka av brons?
- 33. Varför kom det speciella bronsgjutare utifrån och gjöt bronsföremål på gården?
- 34. Berätta steg för steg hur det gick till att gjuta en bronsyxa.
- 35. Hur bearbetade man en bronsyxa efter gjutning så att den blev vass och blank?
- 36. Hur tror du livet förändrades för människorna när bronset infördes?**
- 37. Varför tror du att yxor, rakknivar och svärd av brons blev slöa så snabbt?**
- 38. Ta reda på hur brons används idag.**

I. Hällristningar - ett viktigt spår från bronsåldern

- 39. Hur tillverkades en hällristning?
- 40. Var i naturen och på vilket underlag utfördes hällristningar?
- 41. Vilka motiv kunde hällristningar ha?
- 42. Varför utförde bronsålderns folk hällristningar?
- 43. Vad kan hällristningar berätta om bronsåldern? Var i Sverige hittar du dem?**

J. Invigningsfest

- 44. Vilka musikinstrument användes vid invigningsfesten? Hur ser dessa instrument ut idag?
- 45. Varför skulle den nytillverkade bronsyxan offras till gudarna?
- 46. Lunas syster fick ett par örringar i guld. Hur värdefullt var guldet då, tror du?**

K. Lunas storsyster tar avsked

- 47. Diskutera varför det var viktigt för Lunas pappa att gifta bort sin äldsta dotter?**

L. Tillbaka till nutiden

- 48. Varför tror du att den yngre systemen på muséet lämnade sitt flätade ullarmband intill Skrydstrupsflickans kista?**

EFTER FILMVISNINGEN, FORTSÄTTNING

ALLMÄNNA DISKUSSIONSFRÅGOR

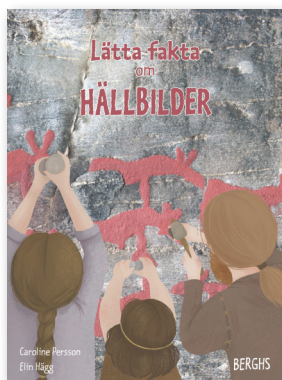
49. Vilket annat namn skulle du vilja ge bronsåldern, om du fick välja?
50. Vilka fördelar och nackdelar anser du att det finns med att leva på bronsåldern?
51. Jämför bronsålder med bondestenålder. Vilka skillnader och likheter kan du se?
52. Hur skulle du vilja beskriva Luna som person?
53. Vad tror du att du kommer att minnas av filmen, Bronsåldersflickan Luna?

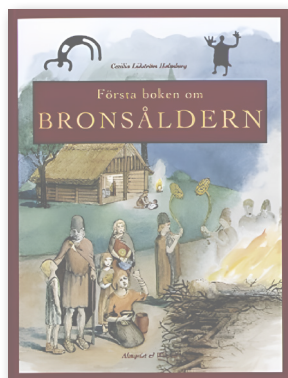
LÄSTIPS OM BRONSÅLDERN

Bronsåldern av Torsten Bengtsson och illustrationer av Per-Anders Nilsson och Åsa Carlsson. *Nypon Förlag 2023*

Lätta fakta om hållbilder av Caroline Persson och illustrationer av Elin Hägg. *Berghs förlag 2022*

Första boken om bronsåldern av Cecilia Lidström Holmberg och tecknare Agnes Miski Török. *Almqvist och Wiksell 2010*

Fakta om bronsåldern av Simon Randel Søndergaard, översättning Åsa Oxenmyr. *Nypon förlag 2022*

KOPPLINGAR TILL LGR 2 2

Filmernas innehåll utgår från LGR22 med frågeställningar och uppgifter som utmanar elevens förmågor.

HISTORIA

Ur Syfte

”Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att tillägna sig en historisk referensram och en kronologisk överblick över hur kvinnor och män genom tiderna har skapat och förändrat samhällen och kulturer. Därigenom ska eleverna få förståelse för olika kulturella sammanhang och levnadssätt genom historien och för historiska skeenden som har påverkat nutiden. Undervisningen ska vidare bidra till att eleverna får förståelse för att varje tids människor måste bedömas utifrån sin samtids villkor och värderingar. Genom att ge perspektiv på långa historiska linjer med relevans för nutiden, såsom levnadsvillkor, migration och makt, ska undervisningen ge eleverna en fördjupad förståelse för hur historisk utveckling präglas av både kontinuitet och förändring.”

Ur Centralt innehåll (årskurs 1-3)

- Skildringar av människors levnadsvillkor förr i tiden, till exempel i barnlitteratur, sånger och filmer.
- Några utmärkande drag i närområdets natur- och kulturlandskap. Spår av den senaste istiden.
- Hemortens historia och vad närområdets platser, byggnader och vardagliga föremål kan berätta om livet där under olika tider.
- Människans uppkomst, vandringar, samlande och jakt samt förändrade levnadsvillkor i samband med övergången till jordbruk.
- Norden befolkas. Människors levnadsvillkor under nordisk stenålder, bronsålder och järnålder.

KOPPLINGAR TILL LGR 2 2

Ur Centralt innehåll (årskurs 4-6)

- Nordens kulturmöten med andra delar av världen genom vikingars resor och medeltidens handelssystem.
- Statsbildning och kristendomens etablerande i Norden samt konsekvenser av dessa förändringar.
- Likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män under tidsperioden.
- Vad historiska källor är, till exempel arkeologiska fynd och hur de kan användas för att ge kunskaper om det förflutna.
- Historiebruk kopplat till tidsperioden.

